

zárd kanyarításai; a kép és a fogalom kölcsönhatását kereső verseiben az intellektuális fegyelem minden dolog szűrője („a féktelen álmodás mérgező” – olvassuk a *Hűnyukban*). De e stiláris léhaságoktól mentes, megkonstruált líra a legteljesebb észfegyelmével együtt is kétgyökerű: a végső, tiszta egyszerűségről álmodva, minduntalan a modern költészet ambivalenciáira ébred. „Ha közelférköztél a költészethez, / Már csak költészetet akarsz.” A *Hol? De hol?* című vers szerint „Hol megfagy a higany, ott a költészet”. Hogy az emberre és költészetére kiszabott télből hogyan, merre tovább, bizony ezek után különösen érdekes lesz megtudni; a *Fojtatás* folytatása, vagy ha nem az, vajon mi következik?

KELEMEN LAJOS

(*Nap Kiadó, Budapest, 2003, 146 oldal, 1950 Ft*)

KEMSEI ISTVÁN:

Zsánerképek az autóbuszon

Utaztál-e már, nyájas olvasó, tömött, üres, döcögő, vágózó, vándorló autóbuszon?

Láttad az embereket? Milyenek találtad őket? Hajukra, cipőjükre csak vetettél egy kósza pillantást! Hallgattad, miről beszélgetnek? Mi-

lyenek voltak; fáradtak, frissek, betegek, egészségesek? Próbáltál-e sorost, történeteket szólni a kevésből, amit láttál? Képzeld el!

Kemsei István új könyvében pontosan ezt teszi. Részletes, alapos megfigyeléseiből életképeket rögzítve reflektál mindennapjaink emberére. A *Zsánerképek az autóbuszon* címet viselő verseskötetben átfogó, ám korántsem kimerítő képet kaphatunk az új ezredév emberének fizikai-szellemi létezéséről. Mindehhez segítséget nyújt a mindent, sőt annál is többet tudó és látó lírai én.

A versek kezdőhelyzetét mozgó, pásztázó kameraként lehet jellemezni, mely hirtelen valami számára érdekesre fókuszál. A figyelem középpontjába egy vagy több ember kerül; a le- és átszállók éppúgy benne lehetnek a szórásban, mint a régebbi utasok. Néha azonban elég egy mozdulat, egy különös vagy épp megszokott jelenség ahhoz, hogy a kamera megtorpanjon.

Ebből a viszonylagos mozdulatlanságtól a költő leírás segítségével rugaszkodik el. A versek mindegyike két részből áll; az első leíró, jellemző rész, míg a másodikban a mögöttes tartalom kibontására nyílik lehetőség. Ezzel a szerkesztéssel az életképek egyszerre magukban foglalják az egyéni vizuális élmény megörökítését és az ebből levonható általános filozófiai-erkölcsi tartalmat.

E versek hőse: az ember. Hétköznapjaink embere; a háziasszony,

a kutyás vagyonőr, a nyugdíjas mind ismeretlen ismerősként vonulnak fel előttünk. Ki ne emlékezne a felfűjt hólyagra, kinek témája természetesen, hogy „mindenki hülye”, vagy a buszon is egymáson csüngő szerelmesekre? (*Rómeó és Júlia*) A tipizálásnál Kemsei az intertextualitásra, utalásokra is épít; a fiatal diák, walkmannel a fülén nem hallja az „élet új dalait”, de feltűnik a színen egy rövid etűdben Philémon és Baukisz alakja is.

Fontos rendező elvként érvényesülnek a könyvben az utazás körülményei. Az izzadó busz fogalma talán egyikünk számára sem ismeretlen; alkalmanként a pesti járatokon akarva-akaratlanul az a groteszk érzésünk támad, mintha az emberek itt élnének, itt töltenék napjaik jelentős hányadát. S ebben van is valami.

Kemsei bizonyítékkal remek képekkel illusztrálja a 21. század idősebb és ifjabb gyermekeit; azok szokásait, kiszólásait felhasználva bírál, jellemez, töpreng, csodálkozik, bár ez utóbbit a legkevésbé: hiszen mindez elfogadott, szinte természetes. Ez a lanyha beletörődöttség, fáradtság a versek hangulatára erősen rányomja bélyegét. Ezt láthatjuk a *Kólásflakon gurul* című darabban: „Tálán egy hanyag kéz hagyta ott: / támlának döntve barna lé lötyög. / Felborítja a hirtelen fékezés: / puffanva most ülés alá zuhan. / A kanyarban kigurul, / s az egykedvű cipők közt útra kel.” S az egykedvű ci-

pők sekedvű tulajdonosai minderről, és még sokkal több mindenről nem vesznek tudomást; egymásról is alig.

A kötetben vannak visszatérő zsánerek; variációk ezek, mondhatnánk, egy témára, mégis mindegyik egy-egy külön darab. A párbeszédék újra és újra felbukkannak, ugyanígy a fiatal férfi arcképe, s Kemsei képzeletét az emberpár-motívum is többször megihleti. Egymáshoz képest érdekes összehasonlítási alapot adhatnak a kötetben belül, ám ez a többi, nem ciklikus darabra külön-külön is igaz.

A könyv zárásaként a lángoló autóbusz víziója tárul elénk. A látomásos kép a hétköznapi poklát jeleníti meg, végtelenné tágítva a járatok, utasok számát, ám a megoldás még várat magára: „Honnán és hová: homályban marad.”

A versek hús-vér emberekről szólnak, egykori és mostani utazókról: mindenkinek. Az utazás még nem ért véget; vár ránk a megállók és járatok sora...

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(*Orpheusz Kiadó, Budapest, 2003,*
88 oldal, 1200 Ft)